

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Punct. I. De intensione qualitatis.

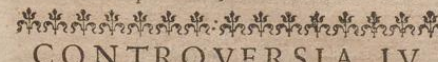
[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

à vase vitreo, in quo continebatur diffundimus, postea guttulas quasdam reperimus vasi adhæsisse, quomodo fieri potest, vt materia adeo, crassa, atque viscosa tot commeeet amictus, quin multum illius expultricem virtutem subterfugiat, intusque remaneat.

Difficultas esse potest an præcisè quocumque alio capite secluso, homo, eo ipso quod nutriatur debeat mori. Negat Arriaga disp. 1. sect. 4. subsect. 4. quia putat posse hominem vno alimento recuperare damnum ab alio illatum, ita vt post longam nutritionem, & diuturnam pugnam inter alimentum, & viuens, nihil amiserit proprii temperamenti ex vi actionis, & reactionis. In confirmationem huius adducit fructum ligni vitæ habentis naturalem virtutem, vt in perpetuum vitam hominis sustentaret, vt testatur P. Molin. r. p. de opere sex dier. disp. 26. vbi oppositam sententiam improbabilem esse affirmat. Non nimis consequenter suam sententiam probat Arriaga virtute arboris vitæ, cum ipse dicat hominem vtentem semper eisdem cibis non posse non illis necari, ex quo inferitur hominem semper vtentem fructu arboris vitæ, & non alio cibo naturaliter esse moriturum: ergo tenetur fateri ipse Arriaga virtutem arboris vitæ non esse naturalem, siquidem homo, qui illo vesceretur, non indigeret aliis cibis corrigentibus damnum illatum à fructu arboris vt perpetuo viveret.

Melius affirmat Hurtad. cum communi sententia disp. 1. sect. 9. §. 139. nullà naturali substantiâ posse hominem alii, quin ab ipsa paulatim necetur, quia omne alimentum conuertendum est à viuentem in propriam substantiam, ex quo inferitur habere contrarias qualitates, quibus agitur viuens, & aliquid amittit proprii temperamenti, quia eo ipso quod viuens alimentum vincat, aliqualem victoriâ ab alio reportat alimentum, duo enim contraria mutuo pugnancia mutuo patiuntur. Ad illud quod adducit Arriaga de ligno vitæ respondet Hurt. talem virtutem non fuisse naturalem, & ita sensisse Bonau. Caiet. Bed. & D. August. lib. 3. de ciuit. Dei. c. 2. cuius verba apud Hurtad. inuenies. Illud verò quod docet Arriaga videlicet posse hominem vno alimentum separare damnum illatum ab alio falsum est, quia aliquando peruenit homo ad statum, in quo non possit damna ab alimento illata rescire, quia postquam homo peruenit ad statum, alimentum non potest illius augere vires, postea verò cum incipit ab statu declinare, non potest virtute alius alimenti vires deperditas recuperare, quia etiâ hoc secundum alimentum, æquè imò magis proficuum sit, quam primum fuerit notium, iam viuens virtute caret, vt possit vt virtute illius alimenti in proprium suum commodum, vt quod amiserat, resciat.

Ex his concludit hominem naturaliter mori necesse esse, tum propter partes heterogeneas, quibus constat, quarum vna agit in aliam, illiusque temperamentum dissoluit sine quo non potest subsistere vno inter materiam, & formam, tum propter indigentiam alimentis, à quo, & ab excrementis, quæ ex illo superfluum paulatim innatum homini, & cuiusque viuenti temperamentum absumitur. Necesse, quæ ab his causis procedunt naturales appellare consequimus, quatenus naturale significat id, quod vi naturalium causarum contingit, & in hoc sensu mors homini naturalis dicitur, non quatenus naturale violento opponitur, & dicit esse iuxta propensionem, & exigentiam naturæ, certum enim est nihil appetere propriam destructionem, & non esse sui, & quatenus mors est contra hanc exigentiam conseruationis, & propensionem in proprium esse viuentis, mors omnis violenta dici potest: iam verò vltius inualuit necesse violentas appellari, quæ ab aliqua causa extrinseca non regulariter adueniente procedunt videlicet vulnere aliquo inflicto, fulminè de celo iacto.

CONTROVERSIA IV.

De termino alterationis secundum se sumpto, seu de qualitate.

CRIO, per quam subiectum aliter se habet ac antea seu quod alterum instituitur, alteratio dicitur, quæ essentialiter mutationem includit. ad hoc enim vt subiectum aliter se habeat modo ac antea, requiritur necessariò antea

non habuisse aliquid, quod modo habet: ergo requiritur priuatio præcedens illius formæ, qua modo alteratur: ergo requiritur inductio formæ cuius priuatio præcessit in subiecto, in qua tota ratio mutationis essentialiter constituitur.

Mutatio qualibet lato modo alteratio dici potest, nihilominus propria alterationis ratio mutationem substantialem excludit ex mente Aristotelis asserentis mutationem substantialem constituere subiectum aliud, accidentalem verò alterum seu alteratum. Vnde alteratio essentialiter dicit mutationem accidentalem, hoc est terminatam ad accidens à substantia distinctum. Insuper placuit Philosophis nomen alterationis strictè sumere pro mutatione terminatâ ad qualitatem, & aliquando strictius pro mutatione traditâ non ad quamcumque qualitatem, sed tantum ad qualitatem habentem contrarium, & subiecti corruptionem. Disputationem instituiam de alteratione terminatâ ad qualitatem habentem contrarium, & illo carentem. Sunt enim multa disputanda vtrique communia, quorum illa quæ ad naturam termini spectant claudet hæc Controuersia.

PUNCTVM PRIMVM.

De intensiōe qualitatis.

Qualitatem intendi sensuum euentiâ compertum est: videmus enim calorem augeri, & lucem fieri maiorem. Insuper fide constat hominem iustum per bona opera recipere augmentum gratiæ, cui intensior visio beata correspondet, difficultas est quomodo qualitas intendatur, an per aduentum nouæ qualitatis, an per maiorem radicationem, an per maiorem expulsionem contrarij, an per additionem gradus ad gradum.

§. I.

Statuitur intensiō qualitatis.

DVplex augmentum reperitur in qualitatibus: extensuum per diuersas partes subiecti, intensuum in eodem subiecto indiuisibiliter sumptis, & tertium aliud obiectuum in nonnullis qualitatibus, quæ extrinseca obiecta respiciunt, sicuti in speciebus impressis, & in habitibus, quæ ad plura, pauciorave obiecta extenduntur, quædam enim Angelorum species plura obiecta representant, quæ in homine non nisi pluribus speciebus possunt representari. Augmentum extensuum commune est quantitati, & formis materialibus substantialibus, quæ per plures partes subiecti extenduntur. Augmentum obiectuum propriè intensuum non est, quia etiam fiat in eadē parte subiecti, dum idem indiuisibile obiectum non respicit, non reddit qualitatem intensam, quia eademmet indiuisibilis qualitas absque vilo augmento plura obiecta valet respicere, sicut eademmet anima potens est producere plures actus. Quod si diuersæ qualitates diuersa obiecta respiciant, qualitates aliquam rationem intrinsecam diuersam habebunt, ratione cuius non possint eandem intensiōem constituere, de hac extensione obiectiua agendum est Controuersia 12. de anima, vbi in speciebus impressis disputabo, solum intensuum augmentum factum in eadem parte subiecti qualitatis nullum extrinsecum obiectum respicientis, sicuti est calor vel idemmet indiuisibile pertingentis, sicuti est visio Dei quæ circa idemmet indiuisibile obiectum magis, & magis crescit, ad hanc disputationem spectat.

Hoc intensuum augmentum, ita proprium est qualitatis, vt nulli alij entitati conueniat, quod faciliè in entitatibus aliorum prædicamentorum probabitur, si rationes formales aliarum inspiciamus. Quantitatis effectus est constituere partes subiecti non penetratas, quamlibet omnino extra locum alterius, quem non posse recipere magis, & minus per se patet, quia pars substantiæ, quæ omnino est extra locum alius partis, & nihil spaij habet commune cum illa, non potest esse magis extra illam: ergo quantitatis effectus substantiæ communicatus non potest aliquid augmentum recipere: ergo quantitas non potest

Nn 4 intendi

intendi, intensio enim ordinatur ad maiorem effectum subiecto tribuendum.

4 Eadem ratio intensiorem presentie denegat, implicat enim corpus existens in hoc spatio in eodem indivisibili magis existere, seu maiorem, vel minorem correspondentiam habere ad partes, quibus semel commensuratur. De duratione idem omnino fiet argumentum, si accidens sit entitati superadditum, id enim, quod per integrum annum durat, non potest in illo magis, & minus durare. Relationes predicamentales non esse accidentia superaddita probabo Controversia 9. Metaphys. punct. 4. quod si accidentia essent à reliquis distincta, nullam intensiorem recipere possent, quia duæ quantitates magis æquales inter se esse non possent, quia æqualitas in indivisibili consistit, neque eadem adæquatè permanentes magis inæquales possunt existere, inæqualitas enim unius quantitatis cum alia solum additione quantitatis crescere potest, quod si quantitatis cresceret relatio, illud augmentum intensiorem non esset, sed extensivum diversum subiectum semper respiciens.

5 Substantiam non esse intensibilem, neque magis aut minus recipere probat Complutensis quidam Thomista ex doctrina S. Thom. 1. 2. quæst. 52. art. 2. ubi docet formam ex qua sumitur species rei, quam actuat non posse suscipere magis, & minus, cum verò forma substantialis speciem constituat, consequenter ad doctrinam præceptoris Angelici, magis, aut minus recipere non poterit. Ut clarius pateat mens S. Thomæ volo ego illius verba, quæ Thomista subtrahit in medium adducere: *Si igitur aliqua forma, vel quæcumque res secundum se ipsam, vel secundum aliquid sui fortitur rationem speciei, necesse est quod secundum se considerata habeat determinatam rationem quæ neque in plus excedere, neque in minus deficere possit, & huiusmodi sunt calor, & albedo, & alie huiusmodi quantitates, quæ non dicuntur in ordine ad aliud, & multo magis substantia, quæ est per se ens.* Hucusque D. Thom. Perpède quæto verba illa, huiusmodi est calor & albedo, & inspicere quæ lōgè sit à mente D. Thom. Thomistæ interpretatio: Assignat S. Thomas hanc determinationem, & incapacitatem suscipiendi magis, & minus calori, & albedini, quæ absque vlla controversia intensiorem recipiunt, & ex his intendit probare Thomista substantiam non esse intensibilem. Alier ego non iuratus Thomista, sed Angelico Doctori ex animo devotus, & ex corde deditus, cuius doctrinam vtpote fulgentissimæ Ecclesiæ Lampadem, cuius luce fidei nostræ mysteria mirificè clarescant, eorumque nebulosæ tenebræ fugantur totâ mente cômendo, toto animo complector, ac religione veneror: mentem Angelici Doctoris interpretor de intensiōne obiectiva, quæ neque calori neque albedini competit sed tantum illis qualitatibus, quæ obiecta extrinseca respiciunt, vel de affectione, quæ ex pluribus, paucioribusque qualitatibus componi potest, sicut sanitas, quæ consistit in temperamento qualitatum diversarum ipsas formaliter includente.

6 Tenet tota schola substantiam non suscipere magis nec minus, neque esse intensibilem, neque aliqua est ratio ex qua possit oppositum leuiter coniectari, quod mihi est fortissimum fundamentum ad hanc conclusionem amplectendam, recedere enim à comuni sententia sine firmo aliquo fundamento nefas est, recedere autem à tota schola sine ratione aliqua adhuc mediocriter oppositum suadente, ultra amentiam; sit ergo maiorum auctoritate firmum substantiam non recipere magis nec minus, & hac veritate supposita illius rationem, non ad suasionem animi, sed ad illius doctrinam diligenter venemur.

7 Materiam primam non esse intensibilem demonstrare facile cuique erit notissima materiæ natura, quæ vtpote primum subiectum aliud non respicit, & consequenter intensiorem, quæ fieri nequit nisi in subiecto rei, quæ intenditur: ergo materia prima carens subiecto caret illo, quod necessario ad intensiorem requiritur. De anima rationali eadem est ratio, de formis, verò materialibus non adeo evidens est conclusio illa, tamen hac ratione suadeo. Intensio supponit id, quod intenditur iam constitutum in illa ratione, secundum quam fit intensio, quod sic probabo: Si gradus intensiōnis non supponit iam qualitatem physicè constitutam non erit intensio sed complementum formæ, vel aliquid essentialè illius: ergo ad hoc ut intenderetur forma equi deberet iam supponi constituta in ratione formæ equi: ergo ipsa absque illa additione constitueret equum adæquatum seu adæquatè equum: ergo quilibet alius conceptus, seu quælibet additio non esset substantialis, sed ac-

cidental: ergo nunquam potest addi substantia. Probopriorem consequentiam: quidquid supponit aliquid adæquatè constitutum est extra essentialitatem, & accidentale, in hoc enim ratio accidentis constituitur: ergo nunquam accidit substantiæ aliquid, quod accidens non sit: ergo nunquam potest addi aut intendi per aliquid, quod substantia non sit sicuti: calor non potest intendi nisi per calorem quia intensio est additio rei ad rem eiusdem naturæ. Idem argumentum efforma de unionis substantiali.

Statutum est solam qualitatem intensiorem recipere, restat modo examinare an qualitas omnis intensiōnis sit capax. Forma, & figura qualitates non sunt neque à presentia distinguuntur, ac proinde disputandum modo non est an sint ex illis qualitatibus, quæ intensiorem recipiunt. Primas qualitates, species intentionales, habitus naturales si debeat ab speciebus distincti actus potentiarum vitalium, lucem, sonum, impulsus, & qualitates secundas, quæ à primis trahunt originem, intensiorem admittere tenet communis schola. De potentiis vitalibus materialibus, & spiritualibus nonnulla est inter auctores discretio, an recipiant magis, & minus. Affirmat Bañez 1. de generat. cap. 4. quæst. 1. potentias materiales: verbi gratia, auditivam, & visivam, & spirituales, intellectum videlicet, & voluntatem posse recipere magis, & minus, & intendi sicut intenduntur frigiditas, & calor. Caietan. 1. 2. quæst. 52. artic. 1. tantum hanc intensiorem potentiis materialibus dependentibus ab organis externis, & qualitatibus alteriutis concedit, quam negat potentiis spiritualibus.

1. Sententia, quæ docet potentias non distinguere ab anima hac difficultate aboluitur, illam ego amplectar, verumtamen quid in alia sententia dicendum sit tradere non recuso. Affirmo potentias vitales, etiam si ab animo distinctæ admittantur, nullam intensiorem habere. Moueo: propter communem sententiam scholasticorum, & quia nullum est caput ex quo possit inferri in potentiis talis intensio, neque vlla necessitas illam admittendi: hoc firmissimum est fundamentum huius sententiæ, ad negandas enim positas entitates dixi sæpe rationem negativam, & defectum rationis positivæ pro parte contraria optimum argumentum efficere. Adde etiam si hæc potentie haberent compositionem intensivam eandem semper esse tenturas, quin ab aliquo agente remissionem reciperent, quia nulla est forma contraria à qua possint expelli & causa adæquata illarum, videlicet anima semper est applicata ad potentias nativæ integritate producendas, & conservandas: ergo semper illas conservabit in vltima intensiōnis mensura. Dices remitti ex defectu dispositionum, quæ requiruntur ad illas. Contra: potentie dimanant ab anima per simplicem emanationem independentem à quibuscumque dispositionibus: ergo nullo indigent extrinseco principio, neque vlla dispositione ad sui productionem, sed tantum ab anima dimanant: ergo semper secundum totum suum esse integrale illarum, & secundum omnes gradus, quos anima potest producere ab illa suum esse recipient. De virtute magnetis ad attrahendum ferrum, & de aliis oculis qualitatibus si à substantia distinguuntur eodem modo philosophandum est, quia vbi nullum est fundamentum ad intensiorem admittendam nullo modo ponenda est.

Obicit Bañez: Potentia visiva modò est acutior, modò hebetior ad visionem producendam: ergo suscipit magis, & minus. Resp. potentiam visivam aliquando perfectiores & intensiores visiones elicere propter maiorem, minoremve organorum dispositionem, vel propter intensiorem, aut remissiorem speciem absque vlla intrinseca sui mutatione, sicut eadem anima intensiores, & perfectiores elicit operationes, propter principia intensiora, seu perfectiores dispositiones.

Obicit secundo: Aquila perfectior videt quàm homo, etiam si principia potentie hominis, & aquilæ sint æqualia, & organa æquè disposita: ergo aquila intensiorem potentiam visivam habet quàm homo. Sic arguit Complutensis Thomista, qui eodem modo posset arguere: forma hominis ceteris paribus perfectiores elicit operationes, quàm forma equi: ergo est illa intensior. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia perfectior effectus non ex maiori intensiōne, sed ex perfectiori potentia in aquila dimanat.

Obicit tertio: Actus, & habitus, & alie huiusmodi qualitates

qualitates recipiunt intensiorem: ergo & potentia. Respondendo negando consequentiam: Ratio disparitatis sumenda est ex peculiaribus rationibus, propter quas in actibus, & aliis qualitatibus intensio admittitur quarum nulla reperitur in potentiis, quæ etiam à reliquis qualitatibus differunt in modo procedendi ab anima per simplicem emanationem.

§. II.

Duplex sententia circa naturam intensiōis reicietur.

13 **N**on immorabor in refellendis auctoribus asserentibus qualitatem intendi per maiorem expulsiōem contrarij, paucis enim hunc dicendi modum omni probabilitate destitutum reiciam. Gratia habitualis quantumvis remissa expellit peccatum, ita nihil illius in subiecto remaneat: ergo non potest postea intendi per maiorem expulsiōem illius: ergo alius modus intensiōis debet assignari in qualitate. Maior, & minor absque errore in fide negari nequeunt: consequentia est per se nota. Argumentor secundò: lux, & aliæ qualitates carent contrarij, & tamen intenduntur: ergo non per expulsiōem contrarij: ergo alio modo. Luce meridiana clarescit argumentum, alia non indiget. Argumentor tertio: Quo magis intenditur calor, magis expellitur frigiditas: ergo diuersa pars frigiditatis expellitur calore intenso ab illa, quæ fuit expulsa calore remisso: ergo frigiditas habet partes, quarum expulsiōe remittitur: ergo illarum productione, seu conseruatione intenditur: ergo intensio frigiditatis fit per additionem partium: ergo idem dicendum est de calore, in quo eodem modo licet argumentari.

14 Si dicat per maiorem intensiōem caloris non expelli diuersam partem frigiditatis, sed eandem iam expulsam magis, ac magis expelli, dices entitatem iam corruptam & non existentem fieri magis corruptam, & magis non existentem, & in non esse eiusdem rei indiuisibilis magis, & minus assignabis, & vnum hominem esse magis, mortuum alio non viuentē defendes, quæ omnia non solum à Philosophia, sed à sensu communi abhorrent.

15 Argendum est cum Gotfred. Durand. Auicē. & aliis, quos refert P. Soar. disp. 45. Metaphysic. sect. i. n. 2. asserentibus formam non intendi per additionem eiusdem, sed per mutationem vnius in aliam, ita vt quando calor intenditur totus ille, qui remissus procedit corruptatur, & alius perfectior producat, qui propter maiorem sui perfectionem intensior dicitur, & intensius operatur.

16 Hæc sententia sui explicatione destruit fundamentum, quo nititur, omnes enim, qui negant intensiōem fieri per additionem gradus ad gradum, asserunt accidentia indiuiduari à subiecto, ac proinde non posse reperiri in eodem numero subiecto habente vnam tantum indiuiduationem accidentia numero diuersa. Contra quos sic arguo: Accidentia indiuiduantur à subiecto: ergo idem subiectum adhuc successiue non potest habere accidentia numero diuersa. Probo consequentiam: subiectum habet eandem indiuiduationem intrinsecam modo, ac habebat antea: ergo eandem tribuet accidenti modo ac antea: ergo non poterit accidentia diuersa numero indiuiduare. Si dicas idem subiectum eadem indiuisibili indiuiduatione permansisse posse successiue diuersas indiuiduationes tribuere accidentibus, cur simul non poterit idem præstare, quia indiuiduatio, quæ eadem indiuisibilis diuersas communicat indiuiduationes accidentibus ab illorum indiuiduationibus necessariò distinguitur: ergo poterit illas simul tribuere, etiam si simplex, & vnica indiuisibilis sit.

17 Secundò impugnatur efficacissimè prædicta sententia, quia si intensio fieret per aduentum qualitatis perfectioris destructa remissa, remissio fieret per productionem remissioris intensio corrupta, quod fieri non posse facile probatur. Cum aqua agenti frigido circumdata in pristinam frigiditatem restituitur, calor successiue remittitur, vt experientia ostendit: ergo tunc in primo instanti, quo incipit calor remitti totus corruptitur, & alius denuò imperfectior producit, sed sic est, quod nullum est agens, à quo possit produci hic imperfectus calor: ergo remissio prædicto modo fieri nequit. Minor sola indiget probatione: calor ille remissus non potest produci ab aqua, hæc enim non est productiua caloris: non ab agente circumstante potest enim hoc esse frigidum: ergo à nullo agenti potest produci.

Dices calorem remissum produci à partibus passivis, sed contra est: nam ille calor, vel producit à partibus quæ sunt intra spheram agentis, vel extra illam. Non à partibus, quæ sunt extra spheram agentis, quia cum agens non possit agere in illas propter distantiam, neque illæ quæ minorem actiuitatem habent actiuitate agentis, & consequenter minorem spheram, poterunt agere in partes passivas proximas agentis. Non à partibus quæ sunt intra spheram agentis, quia agens in eodem instanti agit in omnes partes passivas quas attenta resistentia contrarij habet intra spheram: ergo in eodem instanti corrumpit totam qualitatem in illis præexistentem: ergo ab hac nulla poterit actio in illo instanti dimanare: ergo nullum datur agens à quo possit remissus produci calor: ergo hic modus remissionis fictitius est, & chimericus.

19 Tertiò agitur contra hunc philosophandi modum: Agens in primo instanti, in quo applicatur est potens producere calorem perfectum, seu intesum, quem producit postquam alios minus perfectos produxit: ergo in illo primo instanti potuit illum producere, & subiectum intendere illo calore perfecto, sine vlla intensiōis successione, & sine aliorum calorum productione, & corruptione. Nec recurrere poteris ad resistentiam contrarij in hac sententia, in qua tota qualitas contraria corrumpitur cum producit quæ libet intensio: ergo contraria qualitate corrupta potuit absque vlla resistentia perfectissimus calor in virtute agentis contentus produci. Non memini capacitatem passivam, quia certum est hoc in quacumque duratione eandem capacitatem habere.

§. III.

Impugnatur sententia Thomistarum.

20 **V**na est Dominicanæ familiæ sententia, quæ docet intensiōem non fieri per additionem gradus ad gradum, sed per maiorem radicationem eiusdemmet indiuisibilis qualitatis in eodem subiecto. Ita Caietan. Capreol. Henric. Soncinas, & Iauellus apud Suarez supra n. 3. Huius sententiæ explicandæ varios modos refert idem Suarez ibidem, singulos perensebo, quos breuiter reiciam.

Afferunt aliqui maiorem radicationem fieri per acquisitionem nouæ existentie permanente eadem essentia. Hunc dicendi modum impugnat Soarius, quia per intensiōem non tantum perficitur existentia, sed essentia: ergo non tantum acquiritur noua existentia, sed etiam noua essentia. Probat antecedens ex Capreolo, contra quem ad hominem arguit. Hæc impugnatio ad hominem tantum efficax esse posset, & adhuc ex dictis Capreoli existimo non concludere, forsan enim pro Capreolo respondebit aliquis qualitatem perfici secundum essentiam, quia essentia noua aduenit existentia, quæ est illius perfectio, sicuti essentia perficitur per passionem, non verò quia secundum se augeatur, neque aliqua perfectio identificata cum essentia per nouam intensiōem accrescat.

21 Alij impugnant eandem sententiam ex eo, quod qualitas intensior perfectior producat effectus, ex quibus perfectiorem virtutem inferunt in qualitate: deinde perfectiorem essentiam, quia hæc est virtus ad operandum, non verò existentia, si hæc ab illa distinguitur. Occurrunt solutioni, quæ posset dici agens intensius perfectiorem effectum producere propter perfectiorem existentiam, tanquam conditionem, sicut eadem virtus magis approximata maiorem producit effectum, quam sic impugnant: Humanitas Christi ex eo quod existat existentia Verbi (vt Thomistæ opinantur) non producit perfectiores actus illis, quos producant reliquæ humanitates, etiam si habeat existentiam infinitè perfectiorem: ergo ex perfectiori existentia non potest effectus perfectior procedere.

22 Neque conclusionis, neque solutionis placet impugnatio, facile enim poterunt Thomistæ persisterere asserentes qualitatem intensiorem perfectiorem effectum producere propter perfectiorem conditionem, non propter maiorem virtutem, & ad illud quod ad humanitatem Christi attinet, respondere substantiam Verbi non esse propriam naturæ humanæ, sed subsistere loco propriæ, ac proinde in ordine ad agendum propriæ vices agere, & esse conditionem ad illos effectus producendos, quos posset humanitas propria substantia terminata producere, non verò ad illos, ad quos in natura diuina conditio esse potest, quæ propter perfectio effectum mensuranda est, non ex perfectione

fectione substantiæ Verbi, sed ex perfectione illius substantiæ cuius loco subrogatur Verbi substantia. Quando verò natura propria substantiæ, & existentia subsistit, & existit, perfectio effectuum, qui possunt ab illa procedere, desumi potest ex perfectione propriæ substantiæ, & existentiæ.

24 Solida huius sententiæ impugnatio sumenda est ex idéritate essentia, & existentia, & ex implicatione diuersæ existentia sub eadem essentia. Secundò ex rationibus adductis contra asserentes intentionem fieri per productionem nouæ qualitatis, sicut enim illi assignare non possunt, à quo producatur qualitas remissior, cum aqua agentis frigiditas circumdata ad pristinam se restituit frigiditatem, ita neque isti poterunt causam inuenire, à qua producatur noua existentia corrupta antiqua in eodem casu. Si dicant non corrumpi tantquam existentiam, sed nouam illi accrescere partem, iam existentiam intensiù diuisibilem admittent, contra omnes rationes, quibus impugnant diuisibilitatem qualitatis intensæ. Tertiò, quia implicat produci nouam existentiam, sine noua productione qualitatis, quia adhuc in opinione Thomistarum distinguuntur essentiam ab existentia non alia ratione agens naturale producit qualitatem, nisi producendo illius existentiam, neque peculiarem mittit actionem terminatam ad essentiam distinctam ab illa, per quam feret existentiam.

25 Quartò à priori eandem sententiam impugno: posita entitate in rerum natura eo ipso quod existit existit omni perfectione qua potest: ergo implicat perfectius, vel imperfectius existere. Probo antecedens: existere est rem esse extra causas, & extra purum nihil, sed entitas, eo ipso quod existit, est omnino extra causas sine vlla (ut sic loquar) nihili admixtione: ergo non potest constitui magis extra causas, & extra purum nihil: ergo non potest perfectius existere, quod naturæ luminis notum est, esse enim, vel non esse, existere, & non existere opponuntur contradictoriè, & in diuisibili consistunt.

26 Alij hanc maiorem radicationem constituunt in eo, quod forma magis educatur ex potentia materiæ. Hæc sententia potest dupliciter intelligi, nomine enim educationis possunt significare actionem, qua accidens educitur ex potentia subiecti: vel vnionem intercedentem inter subiectum & accidens. Si nomine educationis actionem intelligant, non poterunt assignare, à quo procedat hæc actio, quæ constituit remissior calor existens in aqua agentis frigiditas circumdata, si illam à priori actione adæquatè distinguant, calor principium esse non potest actionis ad ipsum terminatæ, neque subiectum, vel corpus ambiens, quod frigidum esse suppono talem possunt edere actionem.

27 Nimis familiaris non est Thomistis distinctio inter actionemeductiuam, & vnionem, sed nomine educationis plerumque vnionem significant, & in hoc sensu hanc sententiam explicat Soar. num. 23. ex Caietan. & Capreol. contra quam sic explicatam multa doctè congerit: nonnulla adducam alijs efficaciora. Talis vnio perfectior vel adæquatè distinguitur ab vnione imperfectiori, vel inadæquatè: si adæquatè, redeo ad priora argumenta contra hanc sententiam diuerso modo explicatam adducta: à quo talis vnio producitur in remissione caloris existentis in aqua: accidens enim non potest suam vnionem adæquatam cum subiecto producere, quia ad hoc ut aliquid agat debet iam supponi existens cum vnione ad sui existentiam requisita. Tandem si hæc vnio est indiuisibilis cur in primo instanti applicationis agens non producit vnionem perfectissimam, quam potest, & calore intendit, contrarium enim non obest, quia quando producitur hæc vnio imperfecta, & aliquantulum intenditur qualitas, & remittitur contraria agens corrumpit totam vnionem contrariæ qualitatis: ergo poterit vnionem propriam perfectissimam producere, nulla enim potest assignari ratio, cur agens possit in progressu actionis producere perfectam vnionem, quam non posset in primo instanti producere. Si dicant vnionem non corrumpi adæquatè in remissione, neque in intentione produci, sed esse diuisibilem & produci, & corrumpi in remissione & intentione secundum aliquos gradus. Obiicio, quod nuper arguebam: possibile est vnio composita ex partibus versus intentionem: ergo possibile erit qualitas eodem modo composita, omnia enim argumenta

Thomistarum, æquè pugnant contra compositionem vnionis, & contra compositionem qualitatis.

Tandem contra hanc perfectiorem vnionem sine diuisibilem, siue indiuisibilem argumentor: in primis contra Thomistas asserentes vnionem non distingui à forma. Vnio qualitatis est identificata cum ipsa qualitate: ergo non potest produci perfectior vnio, quin perfectior qualitas producat. Argumentor secundò ratione desumpta ex Soar. num. 27. qualitas intensior perfectiores producit effectus: ergo perfectiorem habet virtutem: ergo perfectiorem entitatem, quia qualitas per suammet entitatem, & non per inhaerentiam operatur. Si dicas vnionem esse conditionem ad operandum, & posse perfectiori conditione perfectiorem effectum produci ab eadem virtute, doctè occurrit Soar. Vnio tantum requiritur ad actionem ut qualitas existat: posita enim eadem existentia qualitatis impertines est hæc, vel illa vnio ad subiectum, cum hoc sæpe nihil influat, ut patet cum subiectum caloris est aqua, sed eadem virtus eodem modo existeret cum hac vnione, vel cum illa: ergo eodem modo operaretur posita quacumque vnione, vel omni vnione ablata dummodo calor ipse per creationem conseruaretur.

Afferunt alij apud quemdam Thomistam intentionem fieri per productionem modi realis superadditi aduenientis qualitati iam productæ, quo posito ipsa magis radicatur in subiecto, quod constituit intensus quale, v. g. calidum. Singularem sententiam non singularem rationem, sed communi efficacissimè impugno. Posito illo modo forma qualitatis, & illius informatio sunt eadem ac antea: ergo eundem effectum formalem tribuunt subiecto: ergo non illud constituunt magis quale, v. g. magis calidum cum illo modo, quam sine illo. Confirmatur: Calor non informat subiectum per modicum superadditum, sed per se ipsum tanquam per formam, & per vnionem tanquam causalitatem: ergo ratione modi superadditi distincti ab vnione non potest subiectum magis informare, seu magis calidum constituere.

Si dicas modum illum formaliter constituere intentionem, sic arguo. Modus vel est formaliter calor vel non. Si est calor, iam in intentione calor calori additur: si non est calor ut manifestè teneris confiteri, quia calor non est modus caloris, non potest subiectum calidum, neque magis calidum constituere, quia calidum, & magis calidum calore constituitur.

Nouus alius Thomista docet intentionem non fieri per additionem formæ, neque modi præsentis formæ nouam virtutem informandi, seu nouam rationem formalem informandi, sed per nouam explicationem eiusdem formæ in subiecto tollendo confusionem, & potentialitatem ipsius, & reducendo illam ad maiorem vnitatem, & subiectum magis subiiciendo ad talem formam, illius dedi verba, cuius sensum difficile darem, sciant enim mille difficultatibus, quas neque ipse explicat, nec alius soluet. Nonnullas attingo. In primis quid est maior illa explicatio formæ in subiecto, non in subiecto, sed in sententia illam ego desidero. Quid tollere confusionem, & potentialitatem eiusdem potentialitatis subiecti ad formam recipiendam à subiecto non distinguitur: ergo si manet idem subiectum manet eadem potentialitas. Dices: potentialitatem distingui à subiecto, quia supra potentiam dicit negationem actus, ac proinde per actum tollitur potentialitas. Esto. Si per actum tollitur potentialitas, ut magis potentialitas tollatur, maior actus necessarius erit: dicat ergo hic auctor, in quo hic maior actus consistat. Confusionem tolli à subiecto ægrius intelligitur, nunquam enim in subiectis, sed in his dicendi modis reperitur confusio. Subiectum reduci ad maiorem vnitatem cum forma, vel est magis identificari, vel magis vniri cum illa: non magis identificari, in his enim quæ distinguuntur nulla reperitur identitas: non magis vniri, quia iuxta sententiam Thomistæ quem impugno in intentione non reperitur noua vnio, neque noua informatio accidentis ad subiectum: ergo hæc maior vnitas imperceptibilis est. Vltimò dicit in intentione subiectum magis subiici formæ, quam subiectionem non facile inuenies, quia subiectum eatenus formæ subiicitur, quatenus hæc ex illius potentia educitur, & in illam influat per modum causæ materialis, vel illi vnitur, tanquam actui perfecti: ergo sine maiori educatione, seu receptione, vel causalitate causæ materialis, vel sine noua vnione, maior hæc subiecto imperceptibilis est. Non alia

alia neque hæc latius contra hanc sententiam adduco, superflua enim esset prolixior impugnatio sententiæ, cuius desideratur explicatio.

§. IV.

Vera sententia.

32 **V**erissima, & amplectenda sententia docet intensiorem fieri per additionem gradus ad gradum, & remissionem per diminutionem eorundem. Ita Soar supra num. 29. Vazquez 1. part. quæst. 72. cap. 4. Tolet. 1. de generat. cap. 3. Hurtad. disput. 5. capit. 4. Arriaga disp. 3. sect. 1. subsect. 3. & ex antiquis Bonavent. Scot. Albert. Ricard. Ocham. Niph. & Marlapud Soar supra. Potissimum fundamentum huius sententiæ sumendum est ex impugnatione aliarum supposita experientia intensioris, & fide sancta, qua credimus iustum per bona opera fieri magis sanctum, & intensiorem habere gratiam, quæ intensio in nullis qualitatibus defendi potest sine hac additione graduum, ut patet ex argumentis contra alias sententias adductis. Consonat etiam rationi à priori hæc graduum additio, quia sicut subiectum constituitur album per albedinem, ita magis album per magis albedinis constituitur, magis autem albedinis est portio albedinis addita superfluit: vires resumit huius conclusionis probatio ab aliarum impugnatione, & ex solutione argumentorum, quæ contra illam Thomistæ adducunt, pleraque illorum breuiter adduco, & breuiter soluo.

33 **O**biicies primò: Forma accidentalis est purus actus: ergo nihil habet potentie: ergo nihil compositionis. Patet prior consequutio, quia purus actus excludit omnem potentiam. Posterior probatur: si aliquid haberet compositionis in se includeret extrema componentia tanquam actum, & potentiam: ergo si nihil habet potentie nihil habet compositionis. Respondeo accidens esse purum actum respectu concreti, quod constituit albedinem: verbi gratia, respectu albi, quod constituit, tanquam forma omnino distincta à subiecto, quod potentia dicitur, & nihil subiecti, seu potentie in suo conceptu dicere, in quo sensu dicitur purus actus, non quia ex se compositionem aliquam non habeat, non ex actu & potentia, ut Thomistæ nobis obiciunt, sed ex partibus diuisibilibus actus, ex quibus vnus adæquatus actus vna videlicet adæquata albedo constituitur.

34 **O**biicies secundò: essentia qualitatis consistit in indiuisibili: ergo non potest qualitas additione graduum constitui. Hoc argumentum insigni laborat æquiuocatione. Aliud est essentiam consistere in indiuisibili: aliud esse simplicem & non compositam, partibusque carentem. Primum conuenit omni essentia, non verò secundum, essentia enim hominis metaphysicè sumpta consistit in indiuisibili, hoc est in hoc complexo *animal rationale*, à quo si aliquid demas non dicit totam essentiam hominis. Si verò quidquam quantumuis indiuisibile adicias, illud erit extra essentiam, nihilominus complexum partibus constat, componitur enim ex animali, & ex rationali, quæ metaphysicè hominem constituunt, & idem homo physicè sumptus essentialiter componitur ex materia, & forma tanquam partibus inter se distinctis.

35 **H**æc dixi ad explicandam doctrinam quam argumentum inuoluit, non quia necessaria sint ad illud soluendum. Concedo enim essentias metaphysicè loquendo consistere in indiuisibili, & ita metaphysicè essentiam albedinis non dicere additionem gradus ad gradum, cognitio enim quæ prædicata essentialia albedinis tanguntur, abstrahit à multitudine graduum: essentia verò physica non consistit in indiuisibili partium distinctarum habentium eandem naturam & compositionem metaphysicam, quia quantitati physicae sumptæ pars alia quantitatis additur, & albedini pars albedinis versis extensionem, ut fatetur maiorem radiationem assignantes in intensione, & eodem prorsus modo versis intensiorem addi potest. Potest tamen dici essentiam hominis adhuc physicè sumptam consistere in indiuisibili, quia posita hæc essentia physica equi constituta hac materia, & forma, quidquid additur specie distinctum à materia & forma, erit extra illius essentiam, & ut sit physicè essentia equi necessarium exigit materiam, & formam, ita ut si altera auferatur, quantumuis alia permaneat essentia physica equi non perma-

nebit. Vltimò potest dici essentiam physicam cuiusvis rei consistere in indiuisibili, quia si ab illa quidquam auferatur, non erit physicè eadem essentia adæquatè, quæ antea erat, sed tantum inadæquatè, v. g. si à ligno vnari palmum demas non erit idem lignum adæquatè, ac erat antea, neque eadem physica ligni essentia, quia essentia ligni non distinguitur ab ipso ligno, ac proinde eodem modo quo lignum est diuersum, essentia illius erit diuersa. Sic contingit in intensione caloris, v. g. vt octo, à qua si gradum demas non erit adæquatè eadem intensio, neque eadem physica intensiōis essentia.

36 **O**biic. tertio: In eodem subiecto non possunt reperiri gradus caloris numero diuersi: ergo non potest intensio ex gradibus numero diuersis constitui. Do arguenti non posse in eodem subiecto reperiri duo accidentia adæquata numero diuersa, quod negare possum, quia duæ cognitiones, & duæ species impressæ, obiectorum numero diuersorum, quæ numero tantum differunt, in eodem subiecto reperiuntur, nego tamen duo accidentia inadæquata non posse in eodem subiecto reperiri, & intensiōem componere.

37 **I**nstabis: Distinctio accidentium adhuc adæquatorum debet sumi à subiecto: ergo in eodem subiecto non distincto saltem inadæquatè non possunt esse accidentia adæquatè distincta. Respondeo distinctionem accidentium inferri ex distinctione subiecti, & in hoc sensu posse dici sumi à subiectis, non tamen induci ex identitate subiecti identitatem accidentium, quia hæc intrinsecè per se ipsa distinguuntur inter se, & non per subiecta.

38 **O**biic. quartò: Gradus ex quibus intensio componitur, neque possunt esse eiusdem omnino rationis, neque diuersi: ergo non possunt dari. Plura sunt argumenta ad vtramque partem antecedentis stabilendam, quæ puncto sequenti latè expendam vbi horum argumentorum materiam explicabo, & præsentem obiectionem dissoluam.

39 **O**biicies quintò. Intensio sicuti quælibet alia entitas creata constituenda est maiori rerum simplicitate, minorique nouarum entitatum multiplicatione, qua fieri potest. Sed potest eadem forma, idem calor: verbi gratia, sine nouæ partis additione constituere subiectum magis calidum: ergo non est admittenda partium additio. Maiorem admittunt omnes: minorem probat Complutenis Thomista exemplo animæ, quæ eadem indiuisibilis subiectis diuersis diuersos tribuit formales effectus: oculo enim dat potentiam videndi, & manui tantum tangendi. Similiter quantitas eadem indiuisibilis magis explicat subiectum rarefactum, quam condensatum, & species impressa in aëre non reddit subiectum informatum intentionaliter, & representatiuè, sed tantum entitatiuè, oculum autem non solum entitatiuè, sed etiam intentionaliter informat, & gratia habitualis in puro homine constituit filium adoptiuum, quem in Christo propter incapacitatem subiecti facere non potest. Ex quibus omnibus infert eandem formam posse secundum se totam esse vnitam subiecto, & non totaliter, ita ut omnes suos effectus illi explicet, quos explicare potest, ac proinde posse reperiri calorem in subiecto pauciores effectus explicatè subiecto, & illud remissè calidum constituentem, quod postea per maiorem explicationem sui idem calor intensius calidum constituat.

40 **N**ullum ex his exemplis meum admovent animum ad hanc formæ explicationem nunquam explicatam admittendam, omnia enim abs re adducuntur: singula breuiter percurro. Anima rationalis eundem formalem effectum tribuit manui, ac oculo, huius enim formalis effectus est constitutum ex corpore, & anima, quod eiusdem omnino rationis est in manu, & oculo, posse autem in hoc visionem elicere non spectat ad diuersum modum informandi, sed ad diuersas dispositiones, quibus eadem anima diuersas actiue operationes elicit, & cum in oculo dispositiones habeat ad videndum, visionem in illo efficit, & tantum sensationem tactus in manu, quia ad hanc dispositiones habet. Quod supponit in exemplo quantitatis videlicet, eandem indiuisibilem cōstituere subiectum modò rarum, modò densum, falsum est, rarefactio enim dicit saltem nouam extensionem, & præsentiam, & in multorum opinione nouam aliam qualitatem, & ut alij volunt, noua corpora intromissa in corpore rarefacto. Exemplum aëris entitatiuè tantum informati specie impressa, quæ intentionaliter potentiam informat aëre leuius est, quia specie impressa

Impressa entitati tantum informari aërem, & intentionaliter potentiam, tantum est, aërem non posse uti specie impressa, qua utitur potentia ad visionem eliciendam, quod ex natura subiectorum, & non ex diuerso modo informationis speciei impressae prouenit. Ad exemplum gratiae habitualis ipse respondit, cum dixit non constituere Christum adoptiuum propter incapacitatem subiecti: ergo non probat formam posse aliquem effectum in ipsa contentum subiecto capaci non explicare; sed subiectum recipiens calorem remissum est capax intensioris: ergo hoc effectum non probatur posse calorem intensiorem in ipso contentum in illo non explicare. Secundo Respondeo, filiationem adoptiuam duo dicere, gratiam habitualement, & negationem filiationis naturalis, cum verò Christus sit filius Dei naturalis, gratia habitualis in illo existens non potest cum filiatione naturali, seu sine illius negatione filium adoptiuum constituere. Contra hanc sententiam adducitur D. Thom. multis in locis, cuius mentem rectè explicat Hurtad.

- 41 Inquiri potest quomodo hi gradus inter se vniantur cum subiecto. Respondeo, omnes vniri immediatè subiecto, quia omnes illud informant, & vnione superaddita, ut probauit de omnibus formis Controuers. 4. Physic. Punct. 1. & hanc vnionem esse diuisibilem, diuersam diuersis gradibus correspondentem, octauus enim gradus non potest vniri subiecto vnione præcedenti existentiam ipsius quia prius fuit vnitus: vnio graduum inter se necessariò danda est in opinione constituyente continuum ex partibus infinitis semper diuisibilibus, quia si gradus nullam in se haberent vnionem essent vltimò diuisi, & omnino indiuisibiles. In opinione, quæ continuum componit ex puris indiuisibilibus nulla est ratio, quæ urgeat ad vnionem graduum inter se adstruendam, posset enim ex eo præcisè dici vnā qualitatem, vnāque intensiorem componi ex illis, quia idem subiectum componunt, nihilominus propter communem sententiam, à qua sine speciali ratione discedere non licet, dicendum est, hos gradus inter se esse vnitos intensiue, quod à paritate rationis extensiue probari potest.

PUNCTUM II.

An gradus omnes eiusdem speciei sint homogenei an heterogenei.

§. I.

Viraque sententia proposita nonnulla argumenta expenduntur ad probandam subordinationem graduum.

- 1 Circa doctrinam traditam puncto præcedenti de additione graduum in hunc modum Thomistæ obiectiones solent: gradus constituentes eandem intensiorem vel sunt homogenei vel heterogenei: homogenei esse non possunt propter rationes, quas postea dabō: si heterogenei sint, nequeunt vniri: ergo nullo modo gradus distincti eandem intensiorem possunt constituere. Hæc obiectione petit exactam notitiam naturæ graduum intensiorem constituentium, quam in hoc puncto aperiam, & illa cognita facile prædictam obiectionem soluam. Gradus eiusdem speciei esse omnino similes defendit Vasquez 1.2. disp. 82. c. 6. P. Rubius 1. de generat. cap. 4. tract. 3. q. 5. num. 57. Arriag. disp. 3. sect. 3. subsect. 1. & alij apud istos.
- 2 P. Soar disp. 46. sect. 1. num. 30. & Hurtadus disputat 5. sect. 2. n. 99. affirmant gradus qualitatis intensiorem componentes esse inter se dissimiles, & subordinatos, ita ut secundus necessariò supponat primum, & tertius secundum, & inferiores omnes ad superiores supponuntur, ita ut primus non possit esse secundus, neque secundus primus. Hanc opinionem ait Hurt tradit expresse à Durand. in 1. dist. 17. q. 7. quod negarem si utile iudicarem Durandi mentem in hac re examinare, illam sequebantur recentiores plures defendunt. Tertia sententia est recentiorum asserentium qualitates habentes contrarium habere gradus dissimiles subordinatos, secus contrario carentes.
- 3 Probat Soar gradus non esse similes, quia si tales essent sequeretur duos gradus extensos in diuersis partibus sub-

iecti in eodem subiecto constitutos intensiorem componere, quod putat absurdum, quia sequeretur augmentum intensiorem non esse perfectius extensiuum, & intensiorem non esse extensione perfectiorem. Sed hæc omnia libenter Soario concedo, in quibus nullum inconueniens reperio, calor enim intensus ut octo nullam habet perfectionem entitativam, quam non habebant octo gradus caloris existentes in diuersis partibus subiecti, sed tantum gradus intensus excedunt in maiori explicatione, & forsan maiori vnione inter se, ex quibus prouenit maior efficacia in operando, quia virtus vnita fortior est se ipsa dispersa.

Rationem Soarij fulcire contendit Hurt. probatque perfectionem intensiorem maiorem esse extensiuam, quia hæc est valde materialis, & per accidens, & tribuitur huic complexo *Deus, & creatura*, comparatione solius Dei quia extensiue perfectius est hoc complexum *Deus, & creatura*, solo Deo, intensiue autem nihil potest esse Deo perfectius. Respondeo perfectionem intensiorem, quam Deo tribuimus longè perfectiorem esse alia quacunque perfectione extensiua, quia in Deo perfectionis intensio non fit per additionem gradus ad gradum, neque propriè in Deo intensio perfectionis reperitur, sed vna simplicissima, & summa perfectio, cuius infinitam excellentiam nomine intensiōis significamus, in qualitate vero tam intensio quam extensio fit per additionem gradus ad gradum, & ita possumus gradus extensionis cum intensiōis comparare gradibus: & omnes æquè perfectos esse defendere.

Secundò arguit Soar ex æqualitate graduum sequi qualitatem posse in infinitum augeri, quod sic probat. Si omnes sunt eiusdem rationis non est maior ratio, cur quintus vnietur quarto, quam sextus quinto, & sic in infinitum, ergo in infinitum poterunt vniri, & augeri. Præuidit Soar, posse qualitates limitari ex incapacitate subiecti, quod virtutem habeat ad substandum qualitati infinitæ, sed tantum finitæ, sibi quæ solutionem assumptam reliquit, & in isto: extensio graduum fit gradibus eiusdem rationis: ergo potest in infinitum vsque perducere. Negabit Soar, quia repugnat infinita extensio, similiter negabo ego infinitam intensiorem, quia repugnat ex conceptu infiniti. Concedet Soar, infinitam extensionem: Concedat ego intensiorem infinitam, non enim maius est inconueniens infinitum intensiōis quam extensionis concedere, de hoc tamen redibit sermo, punct. 3. ubi de terminis intensiōis, & remissionis qualitatis, & de vi illationis factæ à Soar.

Tertiò arguit Soar. Gradus extensionis, & intensiōis sunt eiusdem perfectionis: ergo agens potens producere octo gradus extensos in diuersis subiectis, poterit eosdem in eodè subiecto producere ergo calidum ut quatuor producat calorem ut tria in diuersis subiectis, poterit omnes illos gradus producere in eodem subiecto: ergo poterit producere maiorem intensiorem, quam habet. Viget calidum ut quatuor producat vnicum gradum caloris in subiecto nudo qualitate: ergo poterit eundem producere in subiecto calido ut quatuor, ergo agere in simile.

Multis est familiaris solutio desumpta ex fine agentis intendētis assimilari sibi passum, quo cessante, cessat actio, idè quæ numquam potest agere in simile, non ex defectu virtutis, sed ex defectu finis intenti ab agente. Porro multum rationis tribuitur agentibus, quæ ita finem respectu constituantur, sed non in his immoror, hæc enim ratio multis poterit arridere, nullum tamen ad angustias formæ syllogisticæ adducere. Alio modo cōtra prædictam solutionem insurgo. Ignis producat calorem in subiecto extraneo, ut verior fert sententia, quam defendendam suscepimus, est agens æquiuocum: ergo illius finis immediatus non est assimilari passum in qualitate producta cum natura ipsius, ergo totum calorem, quem producit in sphaera diuisibili poterit producere in prima parte sphaeræ.

Dices forsan ignem intendere assimilari passum in qualitate producta cum qualitate, quam in se habet, & ob hæc rationem non producere in prima parte sphaeræ maiorem calorem, quam habet in se: quod si quis obieciat cur non producat in se calorem, quem producit in tota sphaera, respondebis, in se tantum producere calorem sibi proportionatum, cum vero calor in illo receptus sit proportionatus, & exigentiam propriæ formæ adæquatè expleat, non alium gradum ulterius producat. Hæc solutio gratis supponit ignem intendere assimilari passum qualitate producta qualitati receptæ in ipso igne, hoc tamen admissio sic arguo.

Ignis